herpy

PILGIFTFROSKER

Green and Black Poison Dart Frog

Dendrobates auratus

Dendrobates auratus er en dagaktiv pilgiftfrosk på 3-5 cm fra regnskogene i Mellom-Amerika og det nordvestlige Colombia, svart med metallgrønne, blå eller bronsefargede tegninger. Den er rolig, trives i grupper og regnes som en av de enkleste pilgiftfroskene å holde og avle, hvis fuktighet, fôr og temperatur er i orden.

Familie: Dendrobatidae Tidligere navn: *Phyllobates auratus*

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**3-5 cm** snute-kloakk-lengde
Levealder	**8-20 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Bakkelevende**
Biotop	**Regnskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fangenskap	**Ingen** Oppdrettede dyr. Viltfangede dyr kan beholde giften lenge
Vanskelighetsgrad	**Nybegynner**

STELL

Min. terrarium	**45 × 45 × 45 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**21-25 °C**
Temperatur, natt	**18-21 °C**
Luftfuktighet	**70-100 %**
Vann	**Vannskål** dybde 1-2 cm
UVB	**Valgfritt** Ferguson-sone 1
Kosthold	**Små leddyr (spretthaler, bananfluer)**
Holdes	**Parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Utvikling	**Rumpetrollene bæres til vann**
Egglegging	**På bakken**
Kjønnsmoden	**8-12 mnd.**
Egg per legging	**3-7**
Klekking	**10-14 dager**
Larvetid	**42-80 dager** fra klekking til metamorfose
Larvefôr	**Alger/planter og ferdigfôr**
Yngelpleie	**Vokter eggene og bærer rumpetrollene**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Dendrobates auratus er en middels stor, robust pilgiftfrosk. Voksne dyr måler typisk 4-5 cm fra snute til kloakk, og hannene er litt mindre enn hunnene. Det finnes også små former der dyrene bare måler 2-3 cm. Grunnfargen er svart med uregelmessige flekker og bånd i metallgrønt, blågrønt, lyseblått eller bronse. Mønsteret er forskjellig fra dyr til dyr, og fargene varierer mye mellom bestandene. Man skiller mellom lokale former, som ikke bør blandes. Ungene får den voksne fargen og tegningen først 6-8 måneder etter metamorfosen.

Arten ble beskrevet av Girard i 1855 som *Phyllobates auratus*. Senere navn som *Dendrobates latimaculatus* og *D. amoenus* regnes i dag som synonymer.

D. auratus er fredelig og trives i grupper hele livet, noe som er uvanlig blant pilgiftfrosker. Den kan være litt sky, men blir dristigere i et tett beplantet terrarium, og former fra Costa Rica regnes som de mest freidige. Når den trues, dykker den gjerne ned i vann og kan bli under i flere minutter.

Hudgift: Giften stammer fra føden. I naturen tar frosken opp alkaloider fra maur og andre små leddyr og lagrer dem i huden. Oppdrettede dyr på vanlige fôrinsekter mangler giften eller har svært lite av den, mens viltfangede dyr kan beholde den lenge. Hudgiften regnes derfor som mild. Håndter ikke froskene, vask hendene etter arbeid i terrariet, og ikke ta på øyne og munn etterpå.

Les mer: Oppdrett av rumpetroll Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

Utbredelse og leveområde

Dendrobates auratus lever i det sørlige Mellom-Amerika og det nordvestligste Sør-Amerika: på Atlanterhavssiden i det sørøstlige Nicaragua og det østlige Costa Rica, på Stillehavssiden i det sørvestlige Costa Rica, vidt utbredt i Panama og inn i departementet Chocó i det nordvestligste Colombia. De fleste registrerte funnene stammer fra Costa Rica og Panama.

Arten ble i 1932 satt ut på Oahu på Hawaii for å bekjempe mygg. Bestanden klarer seg fint og legger blant annet egg i kasserte flasker og bokser. Den inngår ikke i kartet over den opprinnelige utbredelsen.

> **Naturlig utbredelse:** Nicaragua, Costa Rica, Panama og Colombia.

LEVEOMRÅDE

Dendrobates auratus lever i fuktig regnskog i lavlandet og på lavere fjellskråninger fra havnivå opp til ca. 1.000 m. Den ferdes på skogbunnen i løvlaget, mellom røtter og veltede stammer og klatrer også i vegetasjonen. Ofte finnes den nær små bekker, og rumpetrollene utvikler seg i små vannhull og andre vannsamlinger.

Frosken er aktiv om dagen og søker hele tiden etter føde. Den yngler i regntiden, fra midten av juli til midten av september, da hannene først kjemper om territorier. Målinger av temperatur og luftfuktighet på leveområdene er ikke dokumentert, så tallene under stell bygger på vanlig praksis.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

Stell

TERRARIET

Regn med minst ca. 38 liter per voksen frosk. Et terrarium på 45 × 45 × 45 cm (ca. 90 liter) er derfor minimum til et par *D. auratus*, og en trio eller en liten gruppe trenger minst 60 × 45 × 45 cm. Terrariet skal være lukket øverst med et smalt gitterfelt, slik at luften skiftes uten å tørke ut.

Bunnen bygges opp med et drenslag av leca-kuler, en fiberduk, et godt drenert bunnsubstrat og et tykt lag løv øverst. Løvet holder på fuktigheten, gir skjul og føde til springhaler og isopoder, som holder bunnen ren. Plant tett, og gi mange skjul av kork, røtter og kokosskall. Sprekker og hyller i bakveggen, hvor frosken kan presse seg inn med ryggen mot taket, gjør den tryggere og mer synlig.

Til avl må det være glatte eggleggingsplasser: en petriskål under et kokosnøttskall eller et glatt blad. Nytt løv legges på omtrent hvert halvår, etter hvert som det gamle brytes ned.

Les mer: Terrarieoppsett og bioaktiv bunn

TEMPERATUR

Om dagen skal det være 21-25 °C og om natten 18-21 °C. Temperaturen må ikke komme over 27 °C i lengre tid, og over 29 °C kan være dødelig. Kortvarig kulde ned til 16 °C tåles bedre enn varme.

Bruk ikke varmelampe. Romtemperatur er normalt nok, men et terrarium i sollys eller under en varm lampe blir raskt for varmt om sommeren. Er rommet kaldt om vinteren, kan en varmematte på terrariets side gi litt ekstra varme. Ha alltid et termometer i selve terrariet. Arten har ingen kjent vinterhvile.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG DUSJING

Luftfuktigheten skal ligge på 70-100 %. Sprøyt grundig en til to ganger om dagen med osmosevann eller avklorert springvann, slik at planter og løv blir våte, og la overflaten tørke litt mellom sprøytingene. Et regnanlegg på timer gir et mer stabilt klima.

Bunnen skal være fuktig, men ikke vannmettet: lukter substratet av råtne egg, står det for mye vann i det. Stillestående, mettet luft gir mugg, så ikke steng ventilasjonen helt.

VANN OG VANNKVALITET

D. auratus er glad i vann og oppsøker det både for å gjemme seg og for å yngle, så en lav vannskål eller et lite vannparti er en god idé. 1-2 cm vann er nok, og det må være en skrå kant eller steiner, slik at froskene lett kommer opp. Vannet skiftes hver eller annenhver dag, fordi det raskt blir skittent.

Bruk osmosevann eller avklorert springvann. Amfibier tar opp vann og oppløste stoffer gjennom huden, så såpe, rengjøringsmidler og rester av krem må ikke komme i terrariet. Skyll utstyr i rent vann uten såpe.

LYS OG UVB

Plantene trenger lys, og en LED-planlampe som ikke varmer mye, er godt egnet. Dagslengden er ikke dokumentert for arten; 12 timer lys er vanlig praksis. UVB er ikke dokumentert som nødvendig når fôret pudres med D3-vitamin, men en svak UVB-kilde (Ferguson-sone 1) kan brukes. Gjør du det, må det være tett beplantning og skygge, slik at froskene selv kan velge.

Les mer: Lys og UVB Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

FÔRING

Dendrobates auratus spiser små leddyr. Vingeløse bananfluer er det opplagte grunnfôret, fordi de er enkle og billige å holde i kultur. Fôrdyrene bør være under ca. 3 mm, og springhaler og isopoder i løvet er et godt tilskudd.

Alle fôrdyr må pudres med et kalk- og vitamintilskudd til amfibier. Fôringshyppigheten er ikke dokumentert for arten. En god tommelfingerregel fra *Dendrobates tinctorius*, som stelles på samme måte, er å gi så mange fluer som froskene spiser på 15-30 minutter, og å vente hvis det fortsatt er mange igjen etter en time.

I naturen spiser arten blant annet maur med høyt innhold av alkaloider. De finnes ikke i fôret i fangenskap, og derfor mister oppdrettede dyr giften.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

ATFERD OG HÅNDTERING

Dendrobates auratus er dagaktiv og fredelig og viser nesten ingen aggresjon i de fleste situasjoner. Den kan være litt sky, men tett beplantning, skjul og et lite vannparti får den til å vise seg mer.

Arten kan holdes parvis, i grupper eller enkeltvis som ung. Når dyrene blir kjønnsmodne, kan hunnene spise hverandres egg, så vil du ha unger, er ett par per terrarium det sikreste.

Pilgiftfrosker bør ikke håndteres, bare flyttes. Huden er tynn, og stoffer og fett fra hendene dine kan skade den. Lokk frosken ned i et lite, rent beger i stedet for å ta den i hånden.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnene er vanskelige å skille på utseendet før dyrene er et par år gamle, men en kallende frosk er alltid en hann. Hannene er litt mindre og slankere, og hunnene er kraftigere og blir runde når de bærer egg. Arten er kjønnsmoden ved 8-12 måneder og kan yngle allerede ved ca. 10 måneders alder. Det sikreste er å la en gruppe vokse opp sammen eller å kjøpe et ferdig par.

PARRING

Arten er en av de enkleste pilgiftfroskene å avle. I naturen følger ynglesesongen regntiden. I fangenskap kan en periode med mindre sprøyting etterfulgt av kraftig sprøyting og rikelig fôring sette i gang et par som ikke yngler.

Hannen kaller og fører hunnen til et skjult sted, der de berører hverandre. Det er ingen amplexus: hunnen legger eggene, og hannen befrukter dem etterpå. Et par kan legge egg hver 10.-21. dag. Følg med på at hunnen ikke går ned i vekt, og fjern eggleggingsplassene i en periode hvis hun trenger hvile.

EGG OG RUMPETROLL

Hunnen legger 3-7 egg på et glatt blad eller en petriskål i et skjul, de små formene også i filmbokser. Eggene ligger i en klar gelé, og hannen vender tilbake for å holde dem fuktige og rene.

Når eggene klekkes, kravler rumpetrollene opp på hannens rygg, der de sitter fast i slim som først løses opp i vann. Han bærer dem til et lite vannhull eller en bekk, i terrariet gjerne vannskålen. Eggene kan også flyttes til en petriskål med fuktig bunn, slik at man selv oppdrar rumpetrollene; egg må ikke dekkes av vann, for da kveles de.

Rumpetrollene holdes best hver for seg i begre med osmosevann, et stykke indisk mandelblad og litt javamose. Fôr med et ferdigfôr til rumpetroll, gjerne rullet i spirulina eller chlorella, og fjern rester samme dag. Hyppige vannskift holder vannet rent.

METAMORFOSE

Eggene klekkes etter 10-14 dager. Rumpetrollene forvandles etter 42-80 dager i vannet, avhengig av temperatur og fôr.

Når forbena er i ferd med å bli ferdige, skal vannstanden senkes og begeret vippes ca. 45°, slik at ungen kan gå opp på land; ellers kan den drukne. Den spiser ikke mens halen tas opp, så fôringen kan stanses i den perioden.

OPPDRETT AV UNGER

De nyforvandlede ungene settes i en liten oppdrettsboks med løv, plantestiklinger og en god bestand av springhaler. Små bokser gjør det enkelt å holde øye med ungene, men svinger raskt i temperatur, så sett dem uten trekk og direkte sol.

De første fôrdyrene er springhaler og senere *Drosophila melanogaster*, pudret med kalk og vitaminer ved hver fôring. Ikke overfôr i starten. Hold unger av samme størrelse sammen, og ikke sett dem sammen med større frosker, som tar fôret rett foran nesen på dem. Unger selges som regel fra 2-3 måneders alder.

Helse og vanlige feil

Det finnes ingen egentlig sykdomsliste for arten, men disse fallgruvene går igjen for pilgiftfrosker:

- For tørt terrarium. Froskene gjemmer seg, blir tynne og mister glansen. Øk sprøytingen.
- For høy temperatur, over ca. 27 °C. Gir stress og svekkede dyr, og over 29 °C kan være dødelig.
- Mangel på kalk og vitaminer. Pudr alle fôrdyr.
- Bakterie- og soppinfeksjoner i huden, særlig i et vått og skittent terrarium. Hold rent og ventiler.
- Parasitter i tarmen, som viser seg som avmagring til tross for god appetitt. Krever en avføringsprøve hos veterinæren.
- Chytridsopp (*Batrachochytrium dendrobatidis*), en alvorlig amfibiesykdom. Hold nyinnkjøpte dyr i karantene.

Søk en veterinær med kunnskap om amfibier hvis en frosk går ned i vekt, slutter å spise, sitter slapt eller har sår på huden.

Les mer: Karantene og hygiene

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.